

การกำหนดประเภทและ ความหมายของแหล่งน้ำ

การกำหนดประเภทและความหมายของแหล่งน้ำในระบบสารสนเทศ สำหรับขึ้นทะเบียนแหล่งน้ำ นี้เป็นการจัดแบ่งเพื่อใช้สำหรับการรวบรวมข้อมูลแหล่งน้ำและทางน้ำ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการและการจัดการทรัพยากรน้ำ โดยการกำหนดประเภทและความหมายของแหล่งน้ำ รวมถึงความหมายของคุณลักษณะของชุดข้อมูลแหล่งน้ำประเภทต่างๆ (Attribute) สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

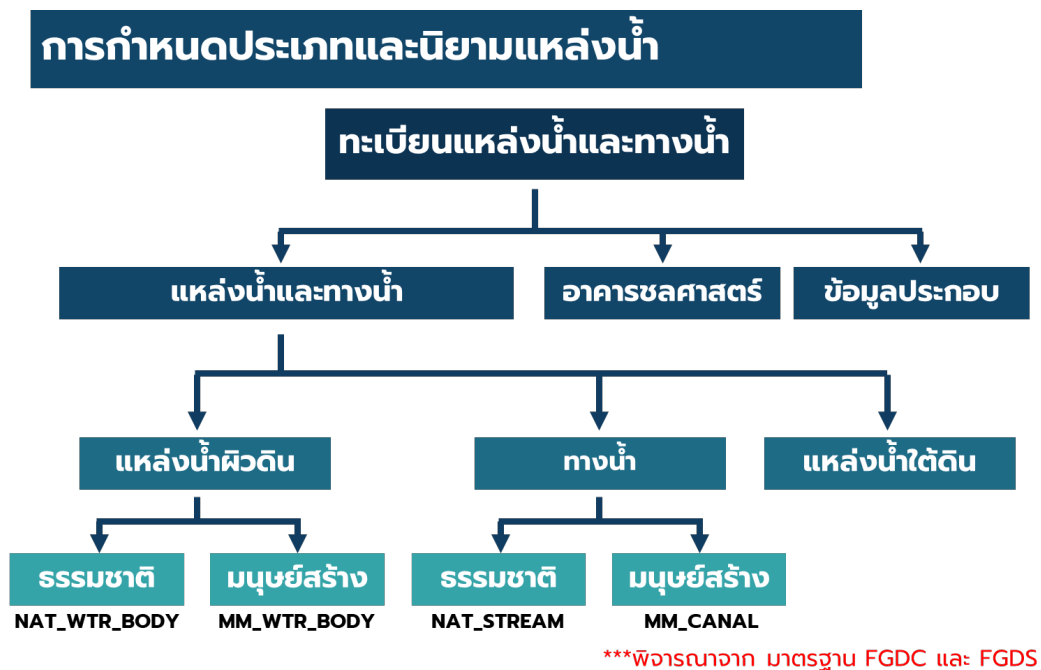
การแบ่งประเภทแหล่งน้ำ

ระบบฐานข้อมูลทะเบียนแหล่งน้ำได้มีการจัดแบบประเภทและจัดกลุ่มแหล่งน้ำ เพื่อให้เหมาะสมต่อการนำข้อมูลไปใช้งานต่อ โดยมีแผนผังแสดงดังรูปที่ 1 และมีรายละเอียดของแต่ละกลุ่มแสดงดังรูปที่ 2

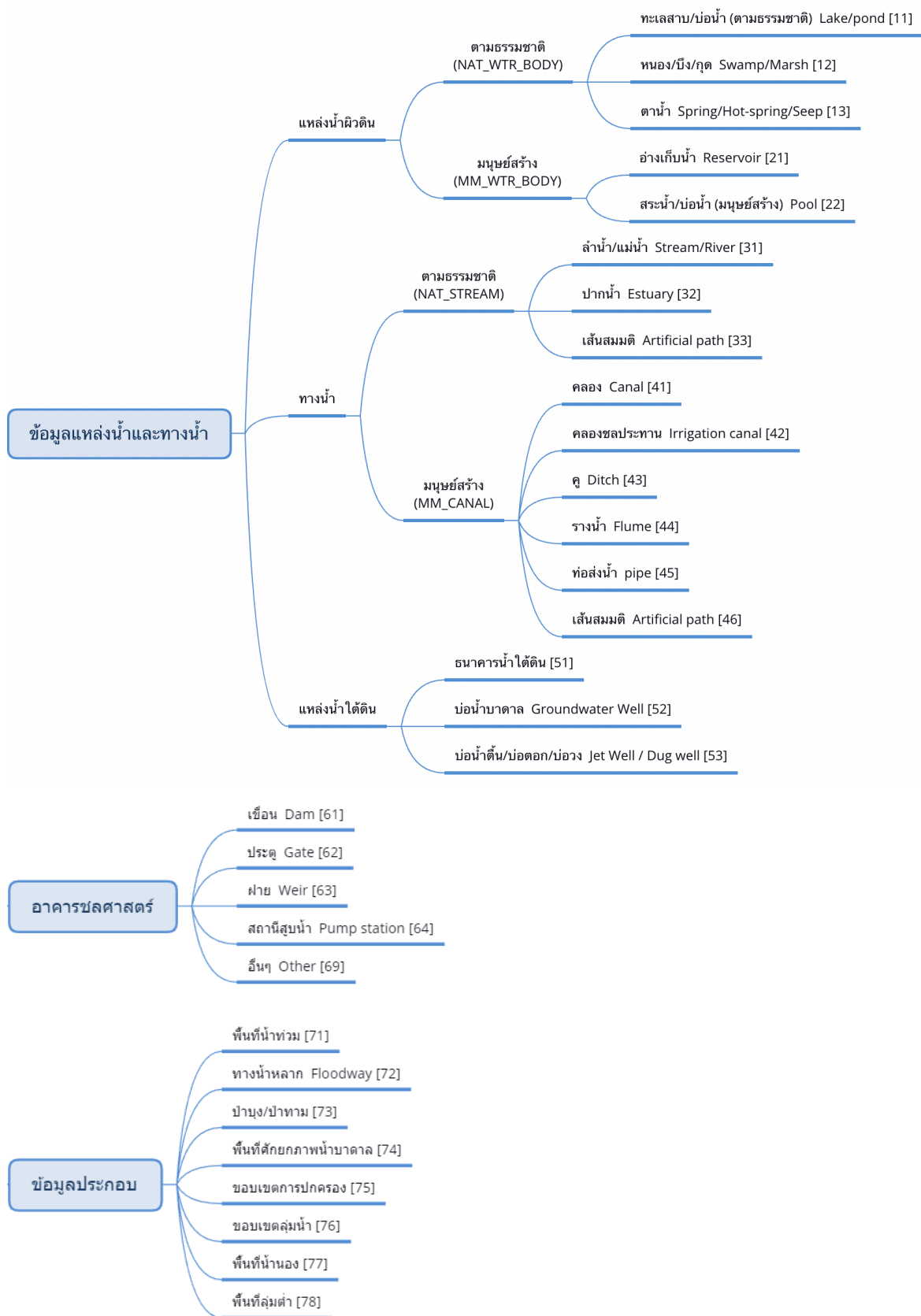
การแบ่งขนาดของแหล่งน้ำ

ในระบบฐานข้อมูลทะเบียนแหล่งน้ำ จะมีการแบ่งขนาดของแหล่งน้ำผิวดินของประเภท ทะเลสาบ/บ่อน้ำ (ตามธรรมชาติ) หนอง/บึง/กุด อ่างเก็บน้ำ และสระน้ำ/บ่อน้ำ (มนุษย์สร้าง) โดยจะแบ่งตามความจุของแหล่งน้ำเป็น 4 ขนาด ดังนี้

- ขนาด S คือ น้อยกว่า 1 ล้านลูกบาศก์เมตร
- ขนาด MS คือ มากกว่า 1 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ไม่เกิน 2 ล้านลูกบาศก์เมตร
- ขนาด ML คือ มากกว่า 2 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ไม่เกิน 100 ล้านลูกบาศก์เมตร
- ขนาด L คือ มากกว่า 100 ล้านลูกบาศก์เมตร

รูปที่ 1 แผนผังแสดงการแบ่งกลุ่มประเภทแหล่งน้ำ

รูปที่ 2 แผนผังแสดงประเภทแหล่งน้ำในแต่ละกลุ่ม

ความหมายของแหล่งน้ำแต่ละประเภท

ระบบฐานข้อมูลทะเบียนแหล่งน้ำ ได้มีการแบ่งประเภทข้อมูลตามหลักวิชาการได้ออกมาเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ข้อมูลแหล่งน้ำและทางน้ำ อาคารชลศาสตร์ และข้อมูลประกอบ ในส่วนข้อมูลแหล่งน้ำและทางน้ำได้แบ่งประเภทแหล่งน้ำออกเป็น แหล่งน้ำผิวดิน ทางน้ำ และแหล่งน้ำใต้ดิน ทั้งนี้ในประเภทแหล่งน้ำผิวดินและทางน้ำ ได้มีการแบ่งประเภทย่อยอีกตามลักษณะการกำเนิดของแหล่งน้ำ โดยแบ่งออกเป็น แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ (NAT_WTR_BODY) แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น (MM_WTR_BODY) เส้นทางน้ำธรรมชาติ (NAT_STREAM) และเส้นทางน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (MM_CANAL) โดยการกำหนดนิยามและความหมายของแหล่งน้ำแต่ละประเภท จะมีการแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความหมายของแหล่งน้ำแต่ละประเภท

รหัส	ชื่อ (ภาษาไทย)	ชื่อ (ภาษาอังกฤษ)	นิยามและความหมาย
ประเภท แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ (NAT_WTR_BODY)			
11	ทะเลสาบ/ บ่อน้ำ (ตามธรรมชาติ)	Lake/Pond	พื้นที่แหล่งน้ำซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่มีพื้นที่ผิวแนวราบด้วยรูปร่างคงที่ หรืออาจเกิดขึ้นได้จากการสร้างเขื่อนหรือฝาย
12	หนอง/บึง/กุต	Swamp/Marsh	พื้นที่ที่เป็นดินโคลนหรือมีน้ำขังเป็นบริเวณกว้าง มักจะถูกปกคลุมด้วยพืชน้ำ
13	ตาน้ำ	Spring/Seep	พื้นที่ที่มีน้ำผุดขึ้นมาจากใต้ดินตามธรรมชาติ
ประเภท แหล่งน้ำผิวดินมนุษย์สร้าง (MM_WTR_BODY)			
21	อ่างเก็บน้ำ	Reservoir	- แอ่งขนาดใหญ่ ซึ่งเกิดตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการกักเก็บ และควบคุมน้ำ - แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นเนื่องจากเขื่อนกักเก็บน้ำ
22	สระน้ำ/บ่อน้ำ (มนุษย์สร้าง)	Pool	สิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำ
ประเภท ทางน้ำธรรมชาติ (NAT_STREAM)			
31	ลำน้ำ/แม่น้ำ	Stream/River	เส้นทางการไหลตามธรรมชาติของน้ำผิวดินลงสู่แหล่งน้ำ ทั้งเส้นทางที่มีน้ำตลอดปี และเส้นทางที่มีน้ำไม่ตลอดปี

ตารางที่ 1 ความหมายของแหล่งน้ำแต่ละประเภท (ต่อ)

รหัส	ชื่อ (ภาษาไทย)	ชื่อ (ภาษาอังกฤษ)	นิยามและความหมาย
ประเภท ทางน้ำธรรมชาติ (NAT_STREAM)			
32	ปากน้ำ	Estuary	พื้นที่ที่เป็นจุดต่ำสุดของแม่น้ำเป็นบริเวณที่น้ำไหลออกสู่ทะเลหรือมหาสมุทรและเป็นจุดที่น้ำจืด และน้ำเค็มผสมรวมกัน
33	เส้นสมมติ	Artificial path	เส้นสมมติเพื่อเป็นตัวแทนข้อมูลแหล่งน้ำที่เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางน้ำ เพื่อใช้ในแบบจำลองทางแหล่งน้ำ (เป็นข้อมูลประกอบสำหรับการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ)
ประเภท ทางน้ำมนุษย์สร้าง (MM_CANAL)			
41	คลอง	Canal	ทางน้ำที่สร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใช้ในการส่งน้ำระบายน้ำ และคมนาคม
42	คลองชลประทาน	Irrigation canal	คลองซึ่งทำหน้าที่นำน้ำจากแหล่งน้ำไปส่งให้กับพื้นที่เพื่อการชลประทาน ประกอบไปด้วย คลองสายใหญ่ คลองซอย คลองแยกซอย และคูน้ำ
43	คู	Ditch	ทางน้ำที่ขุดหรือถมขึ้นเป็นร่องน้ำ สำหรับแจกจ่ายน้ำหรือระบายน้ำ ในแปลงเพาะปลูก กรมชลประทานเรียกว่าคูส่งน้ำ
44	รางน้ำ	Flume	รางน้ำที่จัดทำขึ้นเพื่อนำน้ำผ่านพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการสร้างคลอง มีทั้งชนิดวางบนพื้นดิน และวางบนตอม่อ
45	ท่อส่งน้ำ	Pipe	ท่อส่งน้ำเป็นท่อปิดที่มีการต่อเข้ากับปั๊มหรืออุปกรณ์ควบคุมการไหล
46	เส้นสมมติ	Artificial path	เส้นสมมติเพื่อเป็นตัวแทนข้อมูลแหล่งน้ำที่เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางน้ำ เพื่อใช้ในแบบจำลองทางแหล่งน้ำ (เป็นข้อมูลประกอบสำหรับการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ)

ตารางที่ 1 ความหมายของแหล่งน้ำแต่ละประเภท (ต่อ)

รหัส	ชื่อ (ภาษาไทย)	ชื่อ (ภาษาอังกฤษ)	นิยามและความหมาย
ประเภท แหล่งน้ำใต้ดิน			
51	ธนาคารน้ำใต้ดิน	-	-
52	บ่อน้ำบาดาล	Groundwater well	<p>พ.ร.บ. น้ำบาดาล ปี พ.ศ. 2520</p> <p>บ่อน้ำบาดาล หมายความว่า บ่อน้ำที่เกิดจากการเจาะน้ำบาดาล</p> <p>น้ำบาดาล หมายความว่า น้ำใต้ดินที่เกิดอยู่ในชั้นดินกรวด ทราย หรือหิน ซึ่งอยู่ลึกจากผิวดินเกินความลึกที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่จะกำหนดความลึกน้อยกว่า 10 เมตรมิได้</p> <p>ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>กำหนดให้ทั่วประเทศเป็นเขตน้ำบาดาล และให้น้ำใต้ดินที่อยู่ลึกกว่า 15 เมตร เป็นน้ำบาดาล</p>
53	บ่อน้ำตื้น/บ่อดอก/บ่อบวง	Jet well/Dug well	บ่อน้ำตื้นเป็นบ่อน้ำที่ขุดขึ้นโดยมีความลึกแค่ผิวดินชั้นบน ระดับความลึกน้อยกว่า 15 เมตร สามารถขุดเจาะได้เอง มีปริมาณน้ำเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล และสภาพภูมิประเทศ
ประเภท อาคารชลศาสตร์			
61	เขื่อน	Dam	อาคารที่สร้างขึ้นเพื่อปิดกั้นช่องทางน้ำเพื่อกักเก็บน้ำหรือยกระดับน้ำให้สูงขึ้น
62	ประตู	Gate	อุปกรณ์ที่ติดตั้งอยู่กับอาคารบังคับน้ำ เป็นตัวควบคุมการไหลของน้ำและระดับน้ำที่ผ่านอาคารนั้น
63	ฝาย	Weir	อาคารที่สร้างขึ้นช่องทางน้ำ เพื่อชะลอน้ำยกระดับน้ำ ฝันน้ำ หรือวัดอัตราการไหลของน้ำ
64	สถานีสูบน้ำ	Pump station	สถานีสูบน้ำ

ตารางที่ 1 ความหมายของแหล่งน้ำแต่ละประเภท (ต่อ)

รหัส	ชื่อ (ภาษาไทย)	ชื่อ (ภาษาอังกฤษ)	นิยามและความหมาย
ประเภท ข้อมูลประกอบ			
71	พื้นที่น้ำท่วม	Inundation area	บริเวณผิวดินที่ระบุหรือกำหนดให้เป็นพื้นที่รองรับน้ำท่วม
72	พื้นที่ทางน้ำหลาก	Floodway	ทางน้ำธรรมชาติหรือที่สร้างขึ้นเพื่อระบายน้ำเมื่อเกิดน้ำท่วม โดยให้น้ำไหล ผ่านไปตามทางน้ำนั้น หรือพื้นที่ริมตลิ่งที่ออกแบบไว้ให้เป็นทางระบายน้ำท่วม
73	ป่าบุง/ป่าทาม		สังคมพืชชนิดหนึ่งที่ปกคลุมพื้นที่บุงทาม ซึ่งมีน้ำท่วมซ้ำซากยาวนานทุก ๆ ปี สังคมพืชนี้ไม่จำเป็นต้องมีเฉพาะป่าไม้ปกคลุมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสังคมพืชในบึง ทุ่งหญ้า หรือไม้พุ่มที่ขึ้นในพื้นที่ลุ่มชื้นแฉะเข้าไว้ด้วยกัน โดยสภาพภูมิประเทศแบบ พื้นที่บุงทาม (lowland floodplain) จัดว่าเป็นภูมิประเทศหนึ่งในเขตที่ราบน้ำท่วมถึง
74	พื้นที่ศักยภาพน้ำบาดาล		
75	ขอบเขตการปกครอง		
76	ขอบเขตลุ่มน้ำ		
77	พื้นที่น้ำนอง		พื้นที่ที่บริหารจัดการน้ำเข้าออก เพื่อใช้เป็นที่ชะลอน้ำ
78	พื้นที่ลุ่มต่ำ		พื้นที่ที่มีการบริหารจัดการน้ำให้เพาะปลูกก่อนฤดูน้ำหลากปกติ โดยในช่วงน้ำหลาก พื้นที่ส่วนนี้จะถูกน้ำท่วม

หมายเหตุ ประเภทแหล่งที่ยังไม่มีการกำหนดความหมายให้รอการกำหนดความหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ความหมายของประเภทแหล่งน้ำอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องและสามารถใช้อย่างแพร่หลาย